

Studia Generalia 2010

HYVÄÄ ELÄMÄÄ ETSIMÄSSÄ

Helsingin yliopisto 11.3.2010, Porthania PI (Yliopistonkatu 3), klo 17.00–19.00

UTELIAS IHMINEN PÄRJÄÄ AINA **Professori Harri Westermarck** Sivistyksen voima

Sivistystyön juuret palautuvat Immanuel Kantin valistusohjelmaa ja J.G. Herderin käsitykseen kansan ja kansansivistyksen arvosta. Molemmat pohjustivat valistuneeseen kansalaismielipiteeseen rakentuvan pohjoismaisen demokratian kehitystä. Kansansivistyksen keskeinen hahmo oli Nikolai Grundtvig. Tanskasta kansansivistys levisi muihin Pohjoismaihin.

Sivistystyö on vanhastaan perustunut elinikäiselle ja elämänlaajalle oppimiselle, mutta elinikäisen oppimisen politiikka on entisestään korostanut sen roolia. Elinikäisen oppimisen tehtävät on suomalaisessa ja EU:n linjavedoissa jäsennetty neljään osaa: persoonallisuuden kehittäminen (personal fulfilment), aktiivinen kansalaisuus (active citizenship), sosiaalinen eheys (social inclusion) ja työllistettävyys (employability). Etenkin kolme ensimmäistä ovat sivistystyön ominta alaa ja tekevät sivistystyöstä elinikäisen oppimisen strategian keskeisen toteuttajan.

Helsingin yliopiston uudessa strategiassa todetaan, että yliopistossa tuotetulla tiedolla nähdään olevan keskeinen merkitys hyvinvointiin, kestävän kehityksen ja taloudellisen kilpailukyvyyn saavuttamisessa. Yliopistoilta vaaditaan siis nykyisin yhä enemmän yhteiskunnallista vaikuttavuutta ts. vastuuta ns. isojen kysymysten ratkaisemisessa. Siksi Helsingin yliopisto kutsuu mielellään itseään sivistysyliopistoksi ja siihen sillä on kaikki oikeus. Ei millään muulla suomalaisella yliopistolla ole niin monipuolista tutkimus ja opetustoimintaa kuin meillä. Yliopiston vaikuttavuuden keskeisin ja välittömin kanava on työelämään sijoittuvien maistereiden ja tohtoreiden koulutus. Tutkintoihin johtavan koulutuksen ohella yliopisto edistää elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia erilaisin vaihtoehtoin. Itse toimin viime vuosituhanella kaksikymmentä vuotta maamme ensimmäisen akateemisen tason täydennyskoulutuskeskuksen johtajana Helsingin yliopistossa. Nykyisin melkein kaikilla yliopistoilla on omat täydennyskoulutuskeskuksensa mutta ei kellään ole eikä ole ollut niin hyvin järjestettyä vapaata sivistystyötä kuin Helsingin yliopistolla. Yliopisto pyrkii olemaan aktiivinen yhteiskunnallisessa keskustelussa tarjoamalla sivistysmahdollisuuksia kansalaisille, jotka eivät varsinaisesti muodollista oppimista tai arvosanoja. Hyvänä esimerkkinä tästä on myös ikäihmisten yliopisto.

Helsingin yliopisto on tehnyt kansansivistystyötä vuodesta 1929; skoolasimmehan viime vuonna tyylikkäästi rehtorin johdolla asian kunniaksi tuossa aulassa. Kansainsivistystyötoimikunnan nimi muutettiin 1970 vapaan sivistystyön toimikunnaksi, joka mielestäni kuvastaa paremmin meidän nykyaikaista yhteiskuntaamme jossa ei haluta painottaa yhteiskunnallisia luokkaeroja mikäli niitä vielä on. Edesmennyt isäni sanoi minulle: "Du skall inte tala om folket. Du hör själv till folket." Vastasin: "Jag vet det." Yliopistomme vapaan sivistystyön toimikunnassa oli jäsenenä edustaja jokaisesta tiedekunnasta ja kuuden merkittävimmän sivistysliittojen edustajat. Vapaan sivistystyön asemaa yliopiston strategiassa kuvasti se, että aina vallassa ollut yliopiston rehtori toimi toimikunnan puheenjohtaja. Itse toimin 28 vuotta oman toimeni ohella toimikunnan pääsihteerinä, joten jos joskus kirjoita muistelmiani sen nimi voisi olla vaikka yhdeksän rehtorin varjossa.

Kansansivistystyö Suomessa on jakautunut instituutiomuotoiseen ja hajautettuun haaraan. Ensimmäinen kansanopisto perustettiin Suomeen 1899. Toinen päämuoto on sivistysliitot/opintokeskukset, joita Suomessa on 11. Sisällöllisesti oppilaitosten sivistystyötä määrittää Suomessa vapaata sivistystyötä ohjaavan lain tarkoituksena. Lain mukaan tarkoituksena on elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta edistää yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehitystä ja KYKYÄ TOMIA YHTEISÖSSÄ sekä kansanvallan, tasa-arvoisuuden ja moniarvoisuuden toteuttamista suomalaisessa yhteiskunnassa.

Suora lähetys ja videotallenteet internetissä, osoitteessa video.helsinki.fi/studia/.
Luentojen lyhennelmät ja luentosarjan ohjelma löytyy osoitteesta www.helsinki.fi/vst.
Luentosarjan luennot julkaistaan kirjana Vapaan sivistystyön toimikunnan julkaisusarjassa.
Tilaukset: (09) 191 58063 (toimisto), vst@helsinki.fi tai [www-sivuilta www.helsinki.fi/vst](http://www-sivuilta.www.helsinki.fi/vst).